

Fallforebygging hos skrøpelige eldre

Psyk-IT, 19. april 2022
Karen Sverdrup, Forsker og fagkonsulent,
Aldring og helse

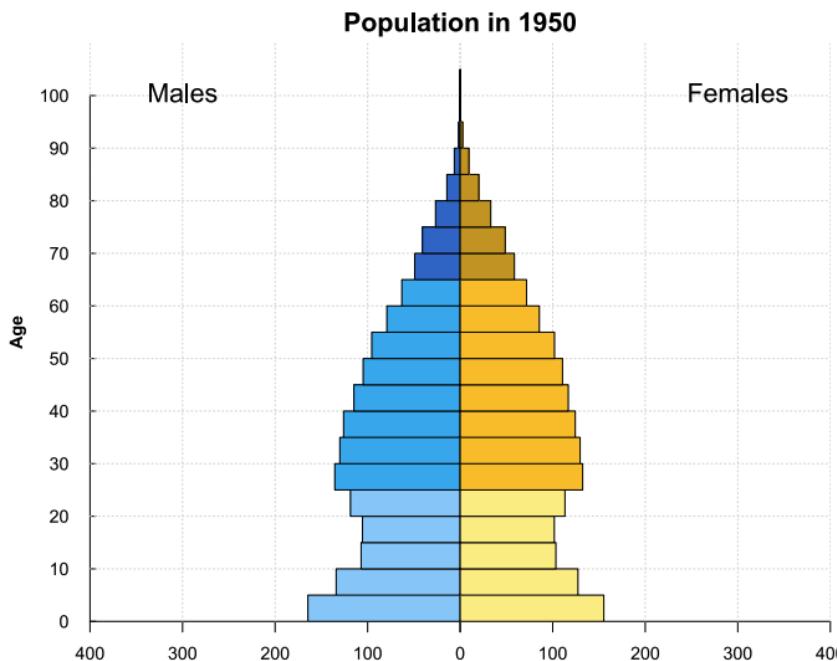
Aldring og helse
Nasjonalt senter

Innhold

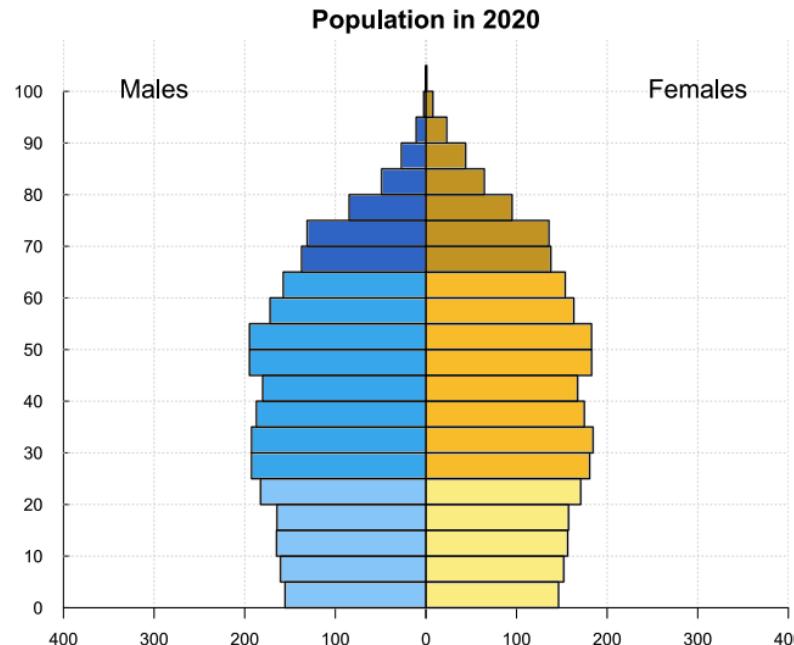
- 1. Eldre
- 2. Skrøpelighet
- 3. Fall
- 4. Forebygging
  - Risikovurdering og tiltak
  - Fysisk funksjon og trening
- 5. Oppsummert

Eldre

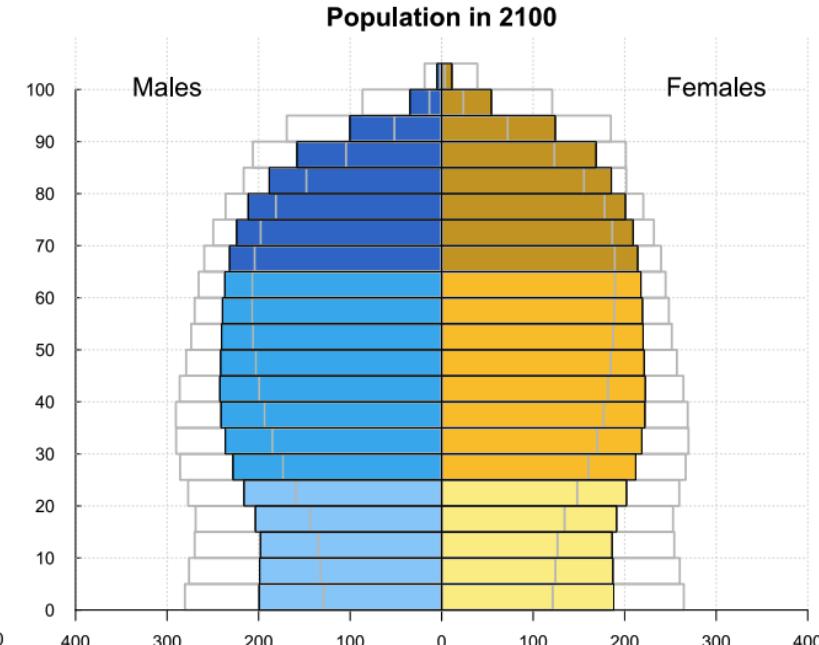
- Personer 60+/ 65+/ 70+

Andel over 65 år: 9.6 %

17.5 %

29.2 %

Variasjon i helse øker med økende alder

Skrøpelighet

- ‘Frail’
- Nedsatt motstandskraft – Sårbarhet – Risikotilstand

• Fried’s fenotype

Fysisk fenomen

5 kriterier:

Ufrivillig vekttap

Økt trettbarhet

Redusert muskelstyrke

Langsom gange

Fysisk inaktivitet

• Skrøpelighetsindeks

Vurderer 30–92 elementer

Ja/ nei

Skår 0–1

>0.40 = skrøpelig

• Klinisk skrøpelighetsskala

Screeningvektøy

1–9, illustrert

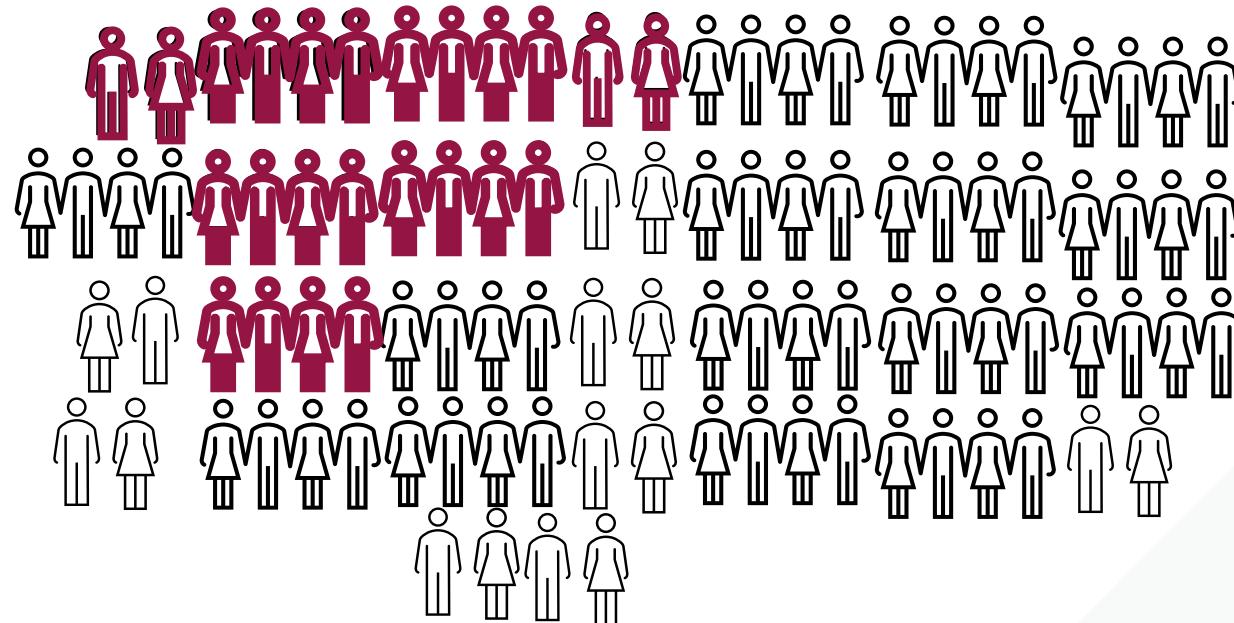
1 = veldig sprek

9 = terminal

Norsk versjon av CFS, Rostoft et al: https://www.legeforeningen.no/contentassets/21ef25cf569d44749573de21a8d6b043/cfs_norsk_horisontal_2021.pdf

Skrøpelighet

- 12–24%
- Dynamisk

Fall

'...en utilsiktet hendelse som resulterer i at en person havner på bakken, gulvet eller et annet lavere nivå'

- >684 000 dør/ årlig
- 1,3 personer/ minutt
- ...en ledende årsak til tap av selvstendighet, uføret og for tidlig død blant eldre.

Fall

‘Et fall kan være så mangt’

Fall

30 % Bad-, soverom og trapp

Natt

Snuble, skli, fra egen høyde

5–30 % alvorlig skade

5–10 % hoftebrudd

50 % Bad-, soverom

Mellan måltider

Forflytting, gange

10–25 % brudd

30 % død

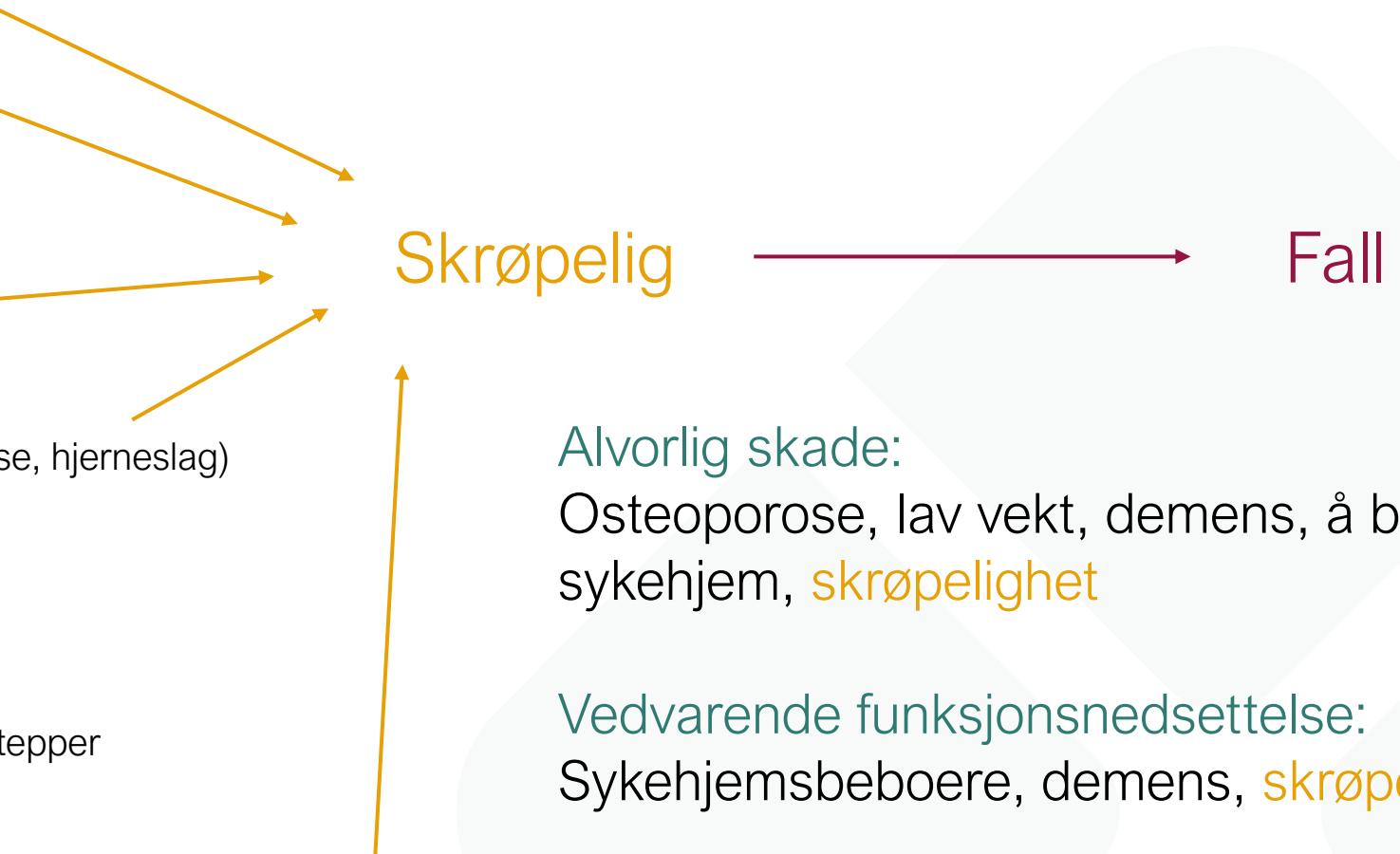
Skader

Alvorlige → **Hofte** – og andre brudd, hodeskade, blødninger og skade på indre organer

Mindre → Kontusjon/ blåmerker, kutt, forstuelse, **smerte og ubehag**

- Alder, kjønn, utdanning, bo alene
  - Tidligere fall
  - Frykt for å falle
  - Nedsatt ganghastighet, muskelstyrke, balanse
  - Nedsatt ADL funksjon
  - Fysisk inaktivitet
  - Syn
  - Polyfarmasi/ Medisiner
  - Alkohol
  - Kognitiv svikt, demens
  - Depresjon
  - Multimorbiditet
  - Spesifikke sykdommer (Parkinsons, artrose, hjerneslag)
  - Vitamin-D mangel
  - Infeksjoner (eks. UVI)
  - Ortostatisk hypotensjon (synkope)
  - Fotproblemer, fottøy
  - Ujevnt/ glatt gulv, terskler, belysning, rot, tepper
- Sykehjem
- Selvstendig med tilsyn
  - Nevropsykiatriske symptomer – agitasjon, vandring
  - Inkontinens

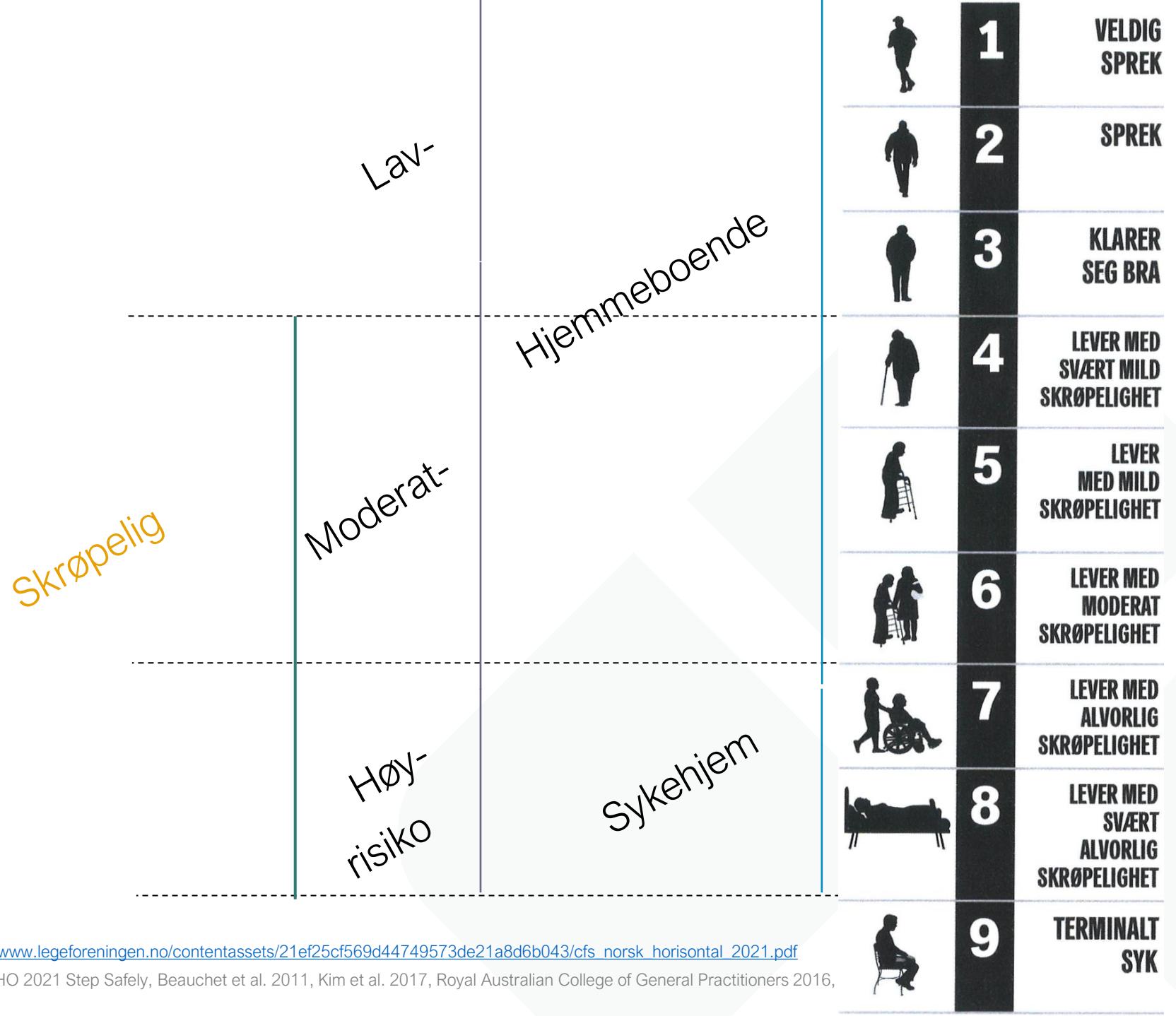
Risiko faktorer

Forebygging

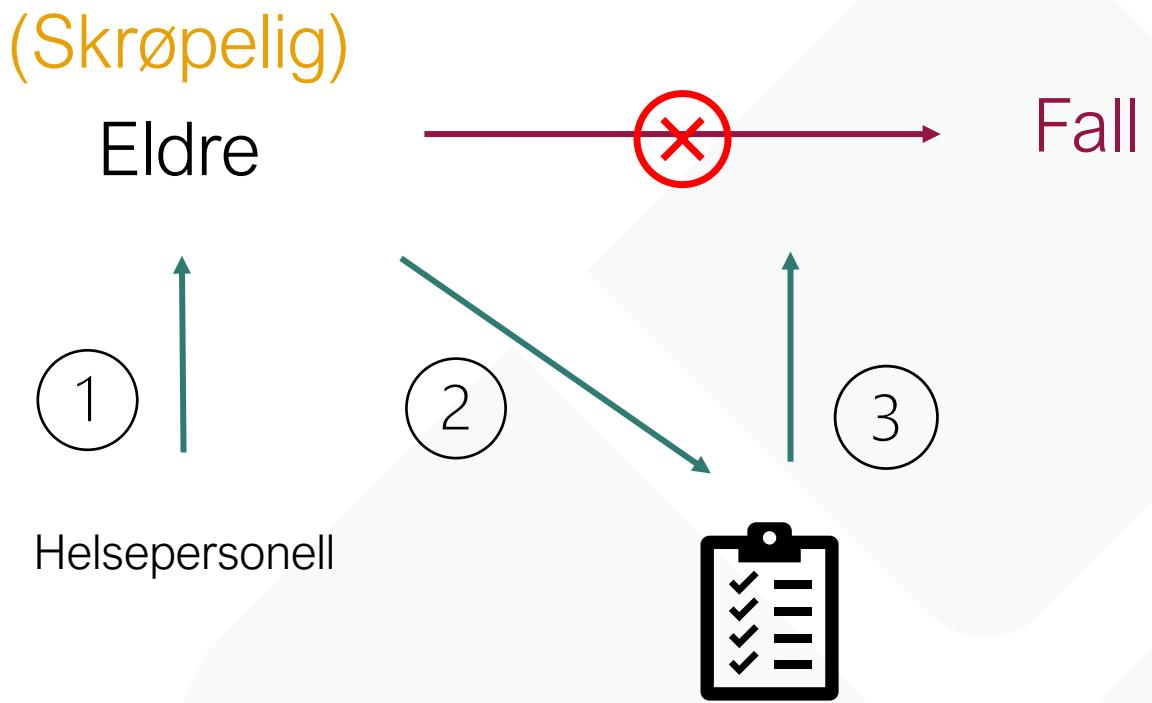
1. Primær – selve fallet
2. Sekundær – redusere alvorlighet av skade
3. Tertiær – redusere grad- og hyppighet av uørhet

Målgruppe

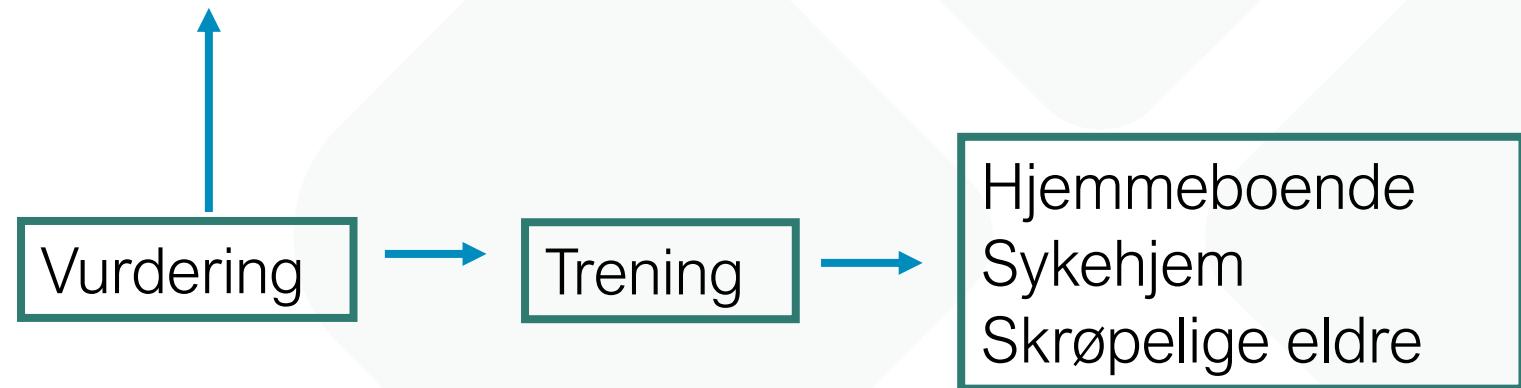
Risikovurdering og tiltak

1. Identifisere
2. Vurdere
3. Tiltak

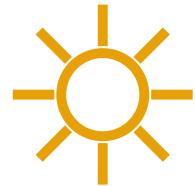
Risikovurdering og tiltak

- Polyfarmasi – Medisin gjennomgang
- Syn
- Omgivelser – hjemmet
- Fysisk funksjon – gange, balanse, muskelstyrke
- D-vitamin
- Fotproblemer, og fottøy
- Kognisjon og mental helse

Vurdering

Tiltak

D-vitamin

Fotproblemer, og fottøy

Kognisjon og mental helse

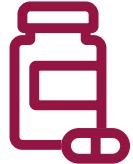
- Tilskudd

- Fotterapeut

- Anti-skli, lukkede sko, innleggs-såler

- Ikke-farmakologiske

Vurdering

Medisingjennomgang

- Nye, for mange, kombinasjoner?
- Opioder, antipsykotika, antidepressiva og benzodiazepiner.

Syn

Hjemmet

- Ujevnt/ glatt gulv, terskler, belysning, rot, tepper, stol/ sengehøyde

Tiltak

- Ta bort, redusere, endre

- Optiker, vurdering og behandling

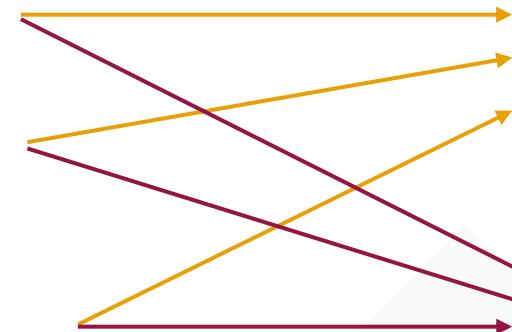
- Tilrettelegging

- Hjelpemiddel vurdering

Fysisk funksjon

- Langsom gange
- Dårlig balanse
- Redusert muskelstyrke

Skrøpelig
↔
Fall

Fysisk funksjon – vurdering

- TUG: Timed-up-and-go >15 sekunder
- Ganghastighet <0.6 (<0.8) m/s
- SPPB: Short Physical Performance Battery 0–12, <6

SPPB

1. Balansetest

1.Samlede fötter
10 sekunder

2.Semi-tandem
10 sekunder

3.Tandem
10 sekunder

Gå til gangtest

1.   sek

2.   sek

3.   sek

---

2. Gangtest

1m 2m 3m 4m

Ganghjelpeemidler ved test (kryss av):

1. uten

2. krykke/stokk (er)

3. rollator

4. Annet (spesifiser) _____

Tid test 1:   sek

Tid test 2:   sek

---

3. Reise/ sette seg

Pre-test

I stand til

5 repetisjoner

Avslutt

Ikke i stand til

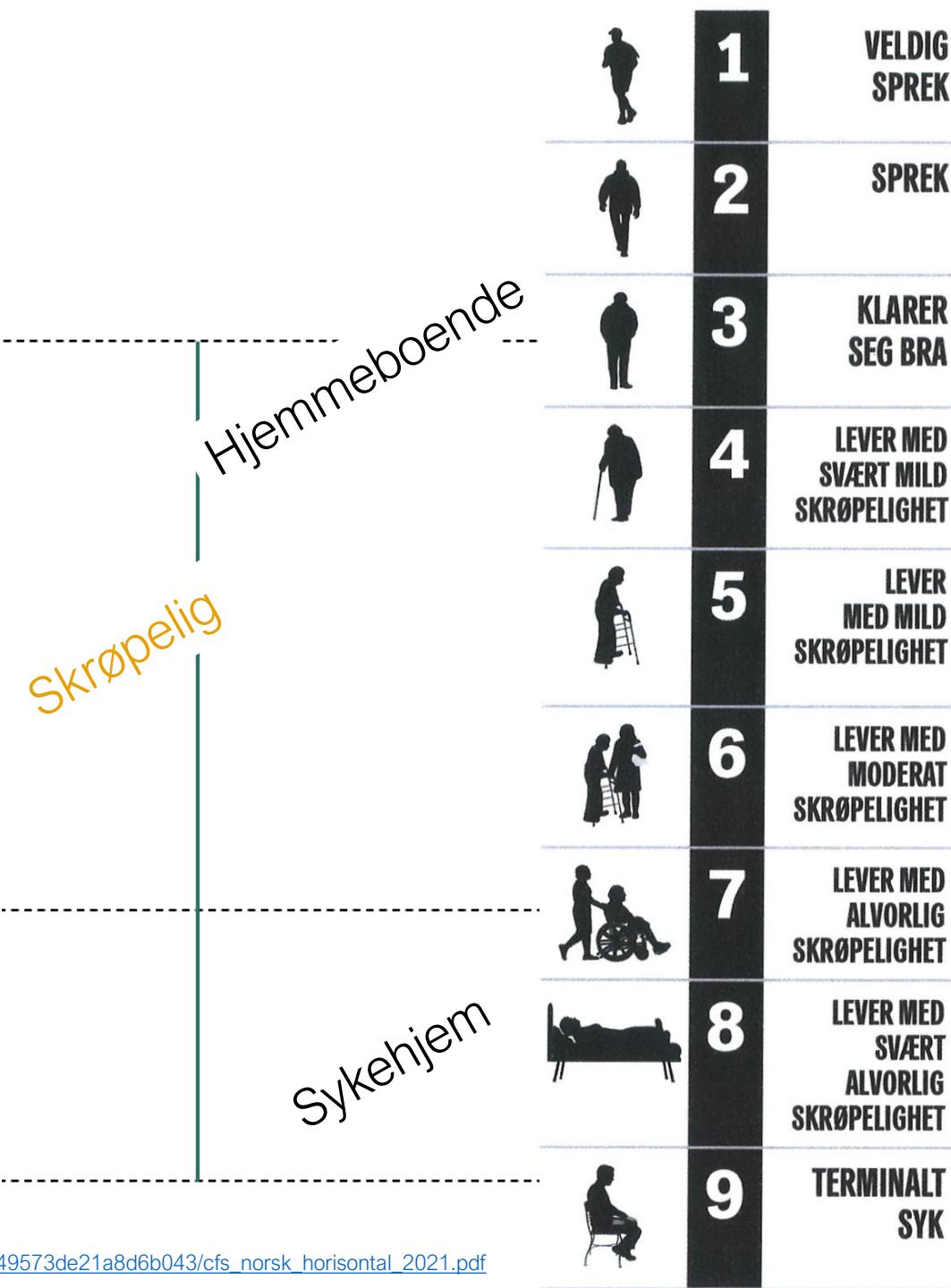
Setehøyde cm

Tid 5 repetisjoner uten armbruk: sek

Fysisk funksjon – tiltak

Trening

Trening – hjemmeboende

- ◆ Det virker!
- ◆ Reduserer risiko og hyppighet
- ◆ Multikomponent design
- ◆ Hjemmebasert og gruppe
- ◆ Klinisk skrøpelighetsvurdering: veldig sprek til klarer seg bra (1–3) versus svært mild til moderat skrøpelighet (4–6)?

Trening - sykehjem

- ◆ Systematiske litteraturgjennomganger:
ingen eller lite effekt
- ◆ Moderat til svært alvorlig skrøpelighet (6–8)?
- ◆ Kompleksitet
- ◆ Trening i kombinasjon med andre tiltak

Trening – kognitiv svikt og demens

- Redusert fysisk funksjon
- Mild til alvorlig skrøpelighet (4–8)
- Lovende
- Motsigende
- Grad av kognitiv svikt og type demenssykdom?

Trenings – skrøpelige eldre

REJUVENATION RESEARCH
Volume 16, Number 2, 2013
© Mary Ann Liebert, Inc.
DOI: 10.1089/rej.2012.1397

Effects of Different Exercise Interventions on Risk of Falls, Gait Ability, and Balance in Physically Frail Older Adults: A Systematic Review

Eduardo Lusa Cadore,¹ Leocadio Rodríguez-Mañas,² Alan Sinclair,³ and Mikel Izquierdo¹

Age and Ageing 2014; 43: 616–622
© The Author 2013. Published by Oxford University Press on behalf of the British Geriatrics Society.
All rights reserved. For Permissions, please email: journals.permissions@oxfordjournals.org
Published electronically 30 December 2013

Effect of a multifactorial, interdisciplinary intervention on risk factors for falls and fall rate in frail older people: a randomised controlled trial

NICOLA FAIRHALL¹, CATHERINE SHERRINGTON², STEPHEN R. LORD¹, SUSAN E. KURRLE¹, COLLEEN LANGDON⁴, KERI LOCKWOOD^{1,5}, NOELINE MONAGHAN¹, CHRISTINA AGGAR¹, IAN D. CAMERON¹

¹Rehabilitation Studies Unit, Sydney Medical School, The University of Sydney, Sydney, New South Wales, Australia

²Musculoskeletal Division, The George Institute for Global Health, Sydney, New South Wales, Australia

³Falls and Balance Research Group, Neuroscience Research Australia, Randwick, New South Wales, Australia

⁴Division of Rehabilitation and Aged Care, Hornsby Ku-ring-gai Health Service, Sydney, New South Wales, Australia

⁵Faculty of Nursing and Midwifery, The University of Sydney, Sydney, New South Wales, Australia

Address correspondence to: N. Fairhall. Tel: +61 400303626; Email: nikofairhall@gmail.com

ACRM
AMERICAN CONGRESS OF
REHABILITATION MEDICINE

Archives of Physical Medicine and Rehabilitation
Journal homepage: www.archives-pmr.org
Archives of Physical Medicine and Rehabilitation 2021;102: 2283–90

ORIGINAL RESEARCH

Effect of 12-Month Supervised, Home-Based Physical Exercise on Functioning Among Persons With Signs of Frailty: A Randomized Controlled Trial

 Check for updates

Sara Suikkanen, MSc,^{a,b} Paula Soukko, MSc,^{b,c} Eeva Aartolahti, PhD,^b Sanna Kääriä, PhD,^c Hannu Kautiainen, BA,^{d,e} Markku T. Hupli, MD, PhD,^a Kaisu Pitkälä, MD, PhD,^{d,e} Sarianna Sipilä, PhD,^{b,f} Katrina Kukkonen-Harjula, MD, PhD^a

From the ^aSouth Karelia Social and Health Care District, Rehabilitation, Lappeenranta; ^bFaculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Jyväskylä; ^cRaatiimehet Oy, Lappeenranta; ^dDepartment of General Practice, University of Helsinki, Helsinki; ^eUnit of Primary Health Care Helsinki University Hospital, Helsinki; and ^fFaculty of Sport and Health Sciences, Gerontology Research Center, University of Jyväskylä, Jyväskylä, Finland.

◆ Lovende

◆ Motsigende

Trening - konklusjon

Populasjon

Hjemmeboende

Sykehjem

Kognitiv svikt

Skrøpelighet

Trening

Klinisk
skrøpelighetsvurdering

Oppsummert

1. Identifisere
2. Vurdere
3. Tiltak

Tusen takk for oppmerksomheten

Ved spørsmål ta kontakt på karen.sverdrup@aldringoghelse.no

Aldring og helse
Nasjonalt senter

